

Apunt celeste

Quan començo a escriure aquest apunt, un asteroide petit fa un tomb a prop de la Terra. El seu nom és 2012 DA₁₄. El va descobrir l'any passat l'observatori astronòmic de Mallorca amb els telescopis de la serra de la Sagra (Granada). L'asteroide gira al voltant del Sol en una òrbita pròxima a la de la Terra, i ambdues trajectòries teòriques s'acosten en dos punts. No necessàriament coincideixen, només aproximadament cada 30 anys. El pas estava anunciat i ja ens havien advertit que no corriem cap perill. Tot i així, quan un cos menor passa a prop de la Terra o de la Lluna, les masses del planeta i del nostre satèl·lit modifiquen la seva òrbita i, per tant, el camí que seguirà en el futur, que cal revisar i vigilar. No tractaré en concret de la visita celestial ni de la coincidència fortuïta amb el meteorit caigut vora els Urals, ja que els diaris n'han parlat a bastament, sinó que tinc la pretensió de fer algunes reflexions personals.

Devem moltes coses als visitants espacials. Fa uns anys, Plutó va perdre la categoria de planeta per no complir, entre altres, la condició d'haver netejat la seva òrbita d'objectes menors. Això ho van fer els planetes sobretot durant els primers 30 milions d'anys d'existència del sistema solar, quan els actuals planetes probablement creixien per acreció de la multitud de fragments de matèria que n'ocupaven l'òrbita. La neteja no va ser completa, com ens han demostrat 2012DA₁₄ i el mig milió d'objectes semblants, més petits o més grans, que es creu que tenim per veïns. Fins i tot el planeta més gran, Júpiter, comparteix la seva òrbita amb els asteroides anomenats troians. La Lluna es va formar suposadament com a resultat d'una col·lisió amb un cos de mida comparable a la de la Terra en aquell moment i de la disgregació consegüent a l'impacte. Quan acabava de formar-se la primera escorça terrestre, fa uns 4.000 milions d'anys, per motius que encara es discuteixen, es creu que el nostre planeta va rebre una pluja d'innombrables me-

PEP DUXIANS

teorits. És l'anomenada i discutida era del gran bombardeig tardà, que va durar uns 300 milions d'anys. El bombardeig va destruir la incipient escorça terrestre, formada de bell nou més tard, quan va tornar la calma... relativa. Així, els impactes catastròfics, a banda de les grans extincions en massa, ens han donat la Lluna i potser han aportat elements que constitueixen els recursos naturals, que avui explotem, i substàncies essencials per a la vida. Ja en temps històrics, ens han aportat llegendes i l'experiència del misteri, i han donat més d'una oportunitat a la ciència.

Contrasta l'estabilitat que reclamem al nostre entorn, el nostre desig constant de canvis, canvis que esperem controlar, i la sospita que esdeveniments extraordinaris i inesperats poden pertorbar-nos de manera irreversible. Fins a quin punt no ens hem acostumat a conviure amb la rutina i el risc alhora? Així, la contingència forma part de les nostres vides encara que no sigui un tema de conversa habitual. Els darrers cent anys han caigut sobre el planeta uns quants meteorits. Són una amenaça? Potser és el desastre natural que per ara estem en condicions de preveure —i fins i tot prevenir— millor. Altres cataclismes, més imprevisibles i inevitables, poden sorgir de sota els nostres peus o de l'aparentment amistós i fructífer mar veí.

Mirem poc el cel, de la ciutat estant. No el contemplem prou. No sol preocupar-nos més enllà de les previsions meteorològiques. El pas d'un avió només atrau la mirada per casualitat, ja que no vivim en un país freqüentat per aparells voladors no tripulats que transporten la mort.

El darrer visitant ha atiat la curiositat pel cel nocturn. El sentiment de la bellesa de l'espectacle continua viu. Les sessions d'observació astronòmica organitzades per diverses entitats tenen èxit. La contemplació del cel nocturn permet experimentar la bellesa i el temor a la profunditat terrible d'un univers que ens posa en contacte amb l'infinit i amb els temps més remots.

Riscos pròxims

Puja un 70 % el risc de càncer de tiroides a prop de Fukushima. Un estudi de l'OMS alerta de l'augment de possibilitats de contraure variants de la malaltia entre els veïns de la central nuclear.